

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

VII.603.1.2017.AG

**Pan
Mateusz Morawiecki
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Rozwoju i Finansów**

**ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa**

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się obywatel, który jest pracownikiem Izby Skarbowej, zatrudnionym od 7 lat na stanowisku specjalisty. Skarżący w latach 1977-1982 był oficerem kontrwywiadu Wojskowej Służby Wewnętrznej.

W związku z uchwaleniem w dniu 16 listopada 2016 r. ustaw: o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2016 r., poz. 1947; dalej jako: ustawa o KAS) oraz Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. z 2016 r., poz. 1948; dalej jako: Przepisy wprowadzające) oraz w nawiązaniu do jego osobistej sytuacji Skarżący powziął wątpliwości co do zgodności z Konstytucją art. 144 ust. 1 ustawy o KAS i poprosił Rzecznika o wyjaśnienie przepisów.

Art. 144 ust. 1 ustawy o KAS stwierdza, że w jednostkach organizacyjnych KAS może być zatrudniona albo pełnić służbę osoba, która nie pełniła służby zawodowej ani nie pracowała w organach bezpieczeństwa państwa wymienionych w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2016 r., poz. 1721), ani nie była ich współpracownikiem. Zgodnie z art. 144 ust. 2 ustawy o KAS przy naborze do pracy albo przyjęciu do służby w jednostkach organizacyjnych KAS, kandydaci urodzeni przed dniem 1 sierpnia 1972 r. są obowiązani do złożenia kierownikowi jednostki organizacyjnej oświadczenia dotyczącego pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w ust. 1, lub współpracy z tymi organami.

Zgodnie z art. 170 ust. 1 Przepisów wprowadzających, pracownik oraz funkcjonariusz urodzony przed dniem 1 sierpnia 1972 r. składa w terminie do dnia 31 marca 2017 r. oświadczenie, o którym mowa w:

1) art. 144 ust. 2 ustawy, o której mowa art. 1, oraz

2) art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2016 r. poz. 1721, dalej jako: ustawa lustracyjna); przepis art. 7 ust. 3a tej ustawy stosuje się odpowiednio.

Powyższe przepisy, przeniesione na grunt konkretnej sprawy Skarżącego oznaczają, że w sytuacji złożenia pozytywnego oświadczenia, o którym mowa w art. 144 ust. 2 ustawy o KAS, osoba ta nie otrzyma pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia, a tym samym jej stosunek pracy wygaśnie.

Takie rozwiązanie może rodzić wątpliwości co do zgodności tych rozwiązań z konstytucyjną zasadą równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP) oraz z konstytucyjną zasadą dostępu do służby publicznej na równych zasadach (art. 60 Konstytucji RP). Trudno jest ustalić, dlaczego akurat w Krajowej Administracji Skarbowej mają obowiązywać inne i to bardziej rygorystyczne zasady niż w pozostałych segmentach aparatu państwowego wskazanych w ustawie lustracyjnej. Należy podkreślić, że całkowity zakaz zatrudnienia osób, które złożyły pozytywne oświadczenia lustracyjne na stanowiska innych niż kierownicze w urzędach administracji państwowej obowiązuje wyłącznie w przypadku pracowników Instytutu Pamięi Narodowej (por. art. 11 ust. 7 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięi Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu; Dz. U. z 2016 r., poz. 1575). Można dodać jeszcze, że w przypadku służby cywilnej, okres zatrudnienia w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ustawy lustracyjnej nie jest wliczany do okresów pracy, od których uzależniona jest wysokość nagrody jubileuszowej dla członków korpusu służby cywilnej (art. 91 ust. 3 ustawy z 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej; Dz.U. z 2016 r., poz. 1345 ze zm.).

Przyjęte w ustawie o KAS oraz w Przepisach wprowadzających rozwiązania kolidują również z założeniami poczynionymi w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2007 r. (sygn. akt K 2/07), gdzie TK stwierdził, że „piastowania urzędu można zakazać osobom, które wydawały rozkazy popełniania czynów stanowiących poważne naruszenie praw człowieka, popełniały takie czyny lub w znacznym stopniu je wspomagały; jeżeli dana organizacja dopuszczała się poważnych naruszeń praw człowieka, należy uznać, że jej członek, pracownik lub współpracownik brał w nich udział, jeżeli był w tej organizacji wysokim funkcjonariuszem, chyba że może wykazać, iż nie uczestniczył w planowaniu takiej polityki, praktyk lub czynów, kierowaniu nimi ani wprowadzaniu ich w życie”. Ustawa o KAS dotyczy wszystkich funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa PRL i nie daje im

żadnej możliwości wykazania, że ich osobiste działania nie oznaczały naruszania praw człowieka i takich działań nie wspomagały. Ponadto, w ocenie TK, zawartej w powołanym wyżej wyroku, „zakaz piastowania urzędu na podstawie lustracji powinien obowiązywać przez racjonalnie określony czas, nie powinno się bowiem nie doceniać możliwości pozytywnych zmian w postawie i zwyczajach człowieka. Omawiane przepisy nie dają szansy na wykazanie, że osoba, która mogła mieć związek ze służbami bezpieczeństwa, w istocie swoją długoletnią postawą zawodową zrehabilitowała się”.

Kwestie te nie zostały wyjaśnione w uzasadnieniach do poselskich projektów ustaw (druki nr 826 i 827). Nie stanowiły również przedmiotu dyskusji podczas prac parlamentarnych w Sejmie¹ i w Senacie². Nie porusza ich również w ogóle stanowisko rządu do poselskich projektów ustaw.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1648 ze zm.), **zwracam się do Pana Premiera o zajęcie stanowiska w powyższej sprawie.** Proszę także uprzejmie o informację, czy w trakcie prac nad reformą krajowej administracji skarbowej rozważane było powyższe zagadnienie, czy zasięgnięto opinii ekspertów i wyjaśnienie, dlaczego w stanowisku rządu do tych rozwiązań się nie odniesiono.

¹ <http://www.sejm.gov.pl/SQL2.nsf/poskomprocall?OpenAgent&8&826>

² <http://www.senat.gov.pl/prace/komisje-senackie/przebieg,6818,1.html>